

Nr 189.

Av herr **Järte m. fl.**, *angående åvägabringande av en lagstiftning rörande personliga tjänsteavtal.*

Genom lagen den 22 juni 1928 har en modern lagstiftning om kollektivavtal införlivats med den svenska rättsordningen. Det personliga tjänsteavtalet är däremot icke föremål för några egentliga stadganden i gällande lag, om man bortser från vissa speciella bestämmelser i sjömanslagen, lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande m. m. Vår nuvarande lagstiftning företer på denna punkt betydande luckor.

Detta förhållande innebär otvivelaktigt vissa olägenheter. De i enskild tjänst anställda hava icke den trygghet i fråga om arbetsvillkor, som en tidsenlig lagstiftning därom skulle kunna skänka dem, liksom å andra sidan arbetsgivarna sakna ett rättesnöre för bestämmande av de anställdas rättigheter och skyldigheter. Särskilt inom affärslivet torde detta vara kännbart. I fråga om personal i tjänstemannaställning, ingenjörer, bankmän, kontorister, handelsbiträden, förmän och dylika kan man icke lämpligen använda kollektivavtal, emedan arbets- och tjänstgöringsförhållandena äro växlande och individuellt bestämda samt nämnda avtalsform icke har den möjlighet till anpassning som kräves inom handelsvärlden. För nämnda grupper av anställda är i själva verket det personliga, individuellt bestämda tjänsteavtalet nödvändigt, men också tillräckligt — därest det omgärdas med tillfredsställande rättsliga garantier.

För närvarande är man vid bedömande av rättsfrågor, som stå i samband med enskilda tjänstemäns anställningsförhållanden, hänvisad till allmänna rättsgrundsatser och sedvänja. Skriftliga personliga kontrakt åtnjuta naturligtvis rättsskydd i enlighet med sitt innehåll. Men det torde vara ganska sällsynt att sådana kontrakt begäras eller lämnas. Mellan parterna avtalas för övrigt knappast i fråga om annat än lönebeloppet. I andra hänseenden får man hålla sig till bruket inom vederbörande bransch eller ny överenskommelse mellan kontrahenterna. I allmänhet torde man icke kunna mot de svenska arbetsgivarnas sätt att behandla sina anställda rikta befogade anmärkningar. De flesta söka säkerligen efter råd och lägenhet sörja för sin personal och bereda den bästa möjliga arbets- och löneförhållanden. Men beklagliga undantag finnas nog också. Det torde sålunda ha förekommit, att vissa principaler utan vidare avskedat personal efter långvarig tjänst, exempelvis vid inträffad oförvålad och tillfällig sjukdom, liksom det å andra sidan nog också hänt, att en anställd vid utsikt till mera lönande tjänst lämnat sin principal i sticket i en besvärlig situation eller eljest handlat i strid mot god sedvänja. Även om dylika företeelser dessbättre på båda

hållen höra till undantagen, så framkalla de dock irritation och särskilt hos de anställda en känsla av otrygghet, som ingalunda är till fromma för arbetsglädje och social trevnad. Det synes oss därför vara en samhällsangelägenhet av icke ringa vikt, att spörsmålet om vad härvidlag kan från det allmännas sida åtgöras tages under omprövning.

I första hand torde man böra överväga frågan om införande av en efter nutida förhållanden avpassad lagstiftning om personliga tjänsteavtal för här berörda kategorier av tjänstemän och anställda, vilken anslutes till inom affärlivet rådande sedvänja. Denna lagstiftning bör givetvis vara i det väsentliga dispositiv och alltså endast syfta till att utfylla de individuella avtalen, i den mån dessa icke reglera uppkommande rättsfrågor. Endast i vissa särskilda punkter torde man behöva uppställa tvingande lagbestämmelser, vilkas förekomst så vitt möjligt bör begränsas.

Beträffande de särskilda ämnen, med vilka den ifrågasatta lagstiftningen har att befatta sig, är det till en början tydligt, att frågan om lönernas belopp måste helt och hållet falla utanför densamma. Däremot böra spörsmålen om anställningens upphörande ordnas. Uppsägningstid av olika längd allt efter den tid anställningen varat torde böra lagfästas och bestämmelser meddelas om avtalets upphörande i vissa fall utan uppsägningstid, exempelvis vid grövre försummelse från endera kontrahentens sida. I fall av oförvårdad sjukdom torde lön i viss utsträckning böra utgå. Vidare torde bestämmelser om rätt till semester böra meddelas samt föreskrift om skyldighet för arbetsgivaren att utfärda tjänstebetyg. I övrigt böra i lagen intagas bestämmelser, som äro ägnade att giva avtalsförhållandet erforderlig fasthet och därmed stärka parternas ömsesidiga rättsställning.

Vid sidan av spörsmålet om en sådan lagstiftning faller frågan om säkerställande av den anställdes försörjning i fall av invaliditet eller ålderdom. Ett betydande antal arbetsgivare har redan nu i detta hänseende sört för sin personal genom att tillförsäkra den pension från någon enskild pensionsanstalt eller på annat betryggande sätt. Det synes emellertid böra övervägas, huruvida och på vad sätt åtgärder från det allmännas sida kunna vidtagas för att befordra en utveckling i denna riktning.

Det synes oss tydligt, att ett ordnande av tjänsteförhållandena för ifrågasvarande slag av befattningshavare bör ske under skäligt hänsynstagande till såväl arbetsgivares som anställdas intressen och önskemål. Då några förarbeten av större värde icke torde förefinnas i vårt land — äldre svenska förslag lära näppeligen vara användbara i detta hänseende — är det nödvändigt, att ärendet underkastas en ingående och noggran utredning, innan förslag framlägges. Å andra sidan måste framhållas, att det synes angeläget att utredningen snarast igångsättes.

Vi tillåta oss därför hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om igångsättande av utredning angående åvägbringande av en lagstiftning i det i motionen angivna syftet ävensom framläg-

gande för riksdagen av de förslag i ärendet, vartill utredningen
må föranleda.

Stockholm den 22 januari 1931.

<i>Otto Järte.</i>	<i>Birger Christenson.</i>	<i>Nils Holmström.</i>
<i>Otto Holmdahl.</i>	<i>Gunnar Persson.</i>	<i>Jöran Grapenson.</i>
<i>Carl Arv. Anderson.</i>	<i>Fredrik Sandwall.</i>	<i>Erik Olson.</i>
<i>H. Lundström.</i>	<i>Arvid Lindman.</i>	<i>Emanuel Björck.</i>
<i>P. Nilsson.</i>	<i>Helmer Schött.</i>	<i>R. Lundquist</i> i Rotebro.
<i>N. E. Nilsson.</i>	<i>Edvin Leffler.</i>	<i>John Jönsson,</i> Boa.
<i>Per Pehrsson.</i>	<i>Emil Bengtsson.</i>	<i>Ad. Wiklund.</i>
<i>P. M. Olsson.</i>	<i>Arthur Gustafson</i> i Kasenberg.	<i>Axel Wachtmeister.</i>
<i>Cornelius Olsson.</i>	<i>P. S. Hedlund</i> i Häste.	<i>Otto Johansson.</i>
<i>Gust. Svedman.</i>	<i>Ewald Lindmark.</i>	<i>Bj. Holmgren.</i>
<i>Erik W. Ljung.</i>	<i>S. P. Hollertz.</i>	<i>Linus Andersson.</i>
<i>Nils Persson.</i>	<i>Erik Laurén.</i>	<i>Nils Nilsson.</i>
	<i>G. A. Björkman.</i>	